

Гончаров В. В.

ст. викладач кафедри геодезії та землеустрою,
Сумський національний аграрний університет,

Сухоруков Ю. Г.

слухач магістратури,
Сумський національний аграрний університет

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Основою у фундаменті реформування земельних відносин стало прийняття Земельного кодексу України РСР [1] та постанови Верховної Ради Української РСР від 18 грудня 1990 року № 563 – XII «Про земельну реформу» [2], в якій було проголошено, що всі землі України є об'єктом земельної реформи.

Метою земельної реформи законодавчо визначено «створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель з одночасною передачею їх у власність» [1].

А. М. Третяк вважає, що «земельна реформа – це комплекс правових, економічних, екологічних аграрних, технічних і організаційних заходів щодо створення умов для розвитку багатокладності в економіці, справедливого і обґрунтованого перерозподілу земель, переходу до переважно економічних методів управління земельними ресурсами» [3].

Реалізація положень Земельного кодексу поставила питання про необхідність розробки 20 законодавчих актів виконання великого обсягу землевпорядних робіт, а саме: проведення суцільної інвентаризації земель усіх категорій; розробка Генеральних схем перерозподілу земель по адміністративних районах; виготовлення й видача державних актів на володіння і користування землею; оцінка земель.

Земельний кодекс Української РСР та постанова «Про земельну реформу» (грудень 1990 – березень 1991 рр.), Закон Української РСР «Про селянське (фермерське) господарство» (грудень 1991 р.), постанова Верховної Ради Української РСР «Про форми державних актів на право володіння або користування землею» і положення «Про порядок надання і вилучення земельних ділянок» (березень 1991 р.) – це важливі правові документи земельної реформи, які визначали перший етап реформування земель в Україні.

Продовження земельної реформи настає в січні 1992 року, коли був прийнятий Закон України «Про форми власності на землю» [4], який закріпив такі форми власності на землю: державну, колективну та приватну. Всі вони є рівноправними. Зміни й доповнення відповідно до цього Закону, до Земельного кодексу фактично перетворилися у новий Земельний кодекс. Нова редакція Земельного кодексу України від 13 березня 1992 року була однією з форм реалізації земельної реформи і спрямована на перехід до ринкових відносин.

Почалися роботи з роздержавлення й приватизації земель сільськогосподарських підприємств, передачі громадянам ділянок у приватну власність. Досить детально визначався поділ землекористувань сільськогосподарських підприємств на землі державної власності та землі, що передавалися в колективну власність.

На основі інвентаризації земель сільськогосподарського призначення був сформований фонд земель запасу, за рахунок якого 1,3 % усіх сільськогосподарських угідь країни відводились для створення фермерських господарств.

Наступні шляхи земельного реформування визначив указ Президента України від 10 листопада 1994 року № 666 «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» [5].

Як результат проведення земельної реформи з 1994 по 2000 рік із загальної площі земель 60,3 млн га 26,7 млн га було передано у власність недержавних

сільськогосподарських підприємств, що становило 44,2 % земельного фонду держави. Площа земель у власності та користуванні громадян зросла в 2,7 раза і сягала 7 млн га, із них 0,8 млн га залишилося у фермерів.

Реалізація напрямів земельної реформи в Україні надалі починає здійснюватися поетапно відповідно до Указу Президента України від 30 травня 2001 року №372 «Про основні напрями земельної реформи в Україні на 2001 – 2005 роки» [6], де визначено комплекс правових, організаційних, фінансових, науково-технічних та інших заходів, що мають забезпечити прискорення завершення у країні земельної реформи, а також створити ефективний механізм регулювання земельних відносин і державного управління земельними ресурсами.

З прийняттям Верховною Радою Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р. [7] у розвиток його положень прийнято понад 70 законів, які регулюють земельні відносини в сфері використання та охорони земель. Також прийнято цілий спектр підзаконних та відомчих нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання та розвиток земельних відносин та завершення земельної реформи.

Проведений аналіз завдань земельної реформи та прийняті законодавчі акти свідчать, що ці завдання вже давно виконані, адже право приватної власності запроваджено, перерозподіл земель у приватну та колективну власність відбувся у 90-х роках, відбулася передача у користування підприємствам, установам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатоукладної економіки, раціонального використання та охорони земель також відбулися. Громадяни та юридичні особи оформили право власності або право користування земельними ділянками. Відбулася безоплатна приватизація землі.

Постійно відбуваються зміни до земельного законодавства, які регулюють земельні відносини пов'язані із земельною реформою. На часі стоїть невідкладне завдання по скасування пунктів 14 та 15 розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу, якими встановлений мораторій на відчуження та зміну цільового призначення окремих категорій земель сільськогосподарського призначення та запровадження їх вільного обігу.

Список літератури

1. Про порядок введення в дію Земельного кодексу Української РСР: Постанова Верховної Ради УРСР від 18 грудня 1990 року №561 – XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-12> (дата звернення 24.09.2019).
2. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 р. №563 – XII. Дата оновлення: 22.09.2005. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12> (дата звернення 24.09.2019).
3. Третяк А.М. Напрями і заходи по завершенню земельної реформи. Земельне право України: теорія і практика. 2011. № 10. С. 10 – 17.
4. Про форми власності на землю: Закон України від 30.01.1992 №2073 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-12> (дата звернення 18.09.2019).
5. Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва: Указ Президента від 10.11.1994 р. № 666/94. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/666/94> (дата звернення 18.09.2019).
6. Про основні напрями земельної реформи в Україні на 2001-2005 роки: Указ Президента від 30.05.2001 р. № 372/2001. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372/2001> (дата звернення 18.09.2019).
7. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. Дата оновлення: 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення 24.09.2019).